



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis
Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis
Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum
Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...**

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

§. 21. De decimo medio ad operandum ex charitate Dei, quod est lectio
spiritualium librorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

predicatores futuros & vitæ activæ professo-
res informaret, quid ipsos inter docendum fa-
cere subindè oporteat, utpotè quibus popula-
ris tumultus & frequens cum sæcularibus con-
versatio non exiguum sæpè detrimentum ad-
fert.

§. 21.

*De decimo medio ad operandum ex charita-
te Dei, quod est lectio spiritua-
lium librorum.*

236. PRÆTER hæc dicta & declarata me-
dia, quibus removen- tur impedimenta in
exercitio charitatis, & unione animæ cum Deo
directè vel indirectè obstantia; requiruntur
insuper alia quædam *adjumenta*, quibus eadem
anima sursum debet elevari, & in altum ex-
tollì, ut Deo Summo Bono approximare, & il-
li se conjungere atque adhærere incessanter
possit; quatenus scilicet præsentis vitæ status
& conditio permittit: cum enim voluntas in
amando dependeat ab intellectu, & non possit
ferri per affectum suum in rem incognitam,
sed juxta mensuram cognitionis contemperet
vel odium vel amorem objecti propositi; hinc
necessarium est, ad amandum Deum tanquam
summum Bonum, ut intellectus prius cognos-
cat Deum velut summum Bonum; & perfectio-
nes Dei, propter quas super omnia est amabi-
lis, voluntati repræsentet: Nam quo major &
perfectior est hæc Dei notitia et cognitio ex
parte

parte intellectus, eo major etiam & perfectior est amor seu dilectio & charitas ex parte voluntatis; Sicut apparet in Angelis & Sanctis comprehensoribus in Caelo; qui Deum perfectissime & vehementissime ac sine cessatione amant; quia ejus bonitatem & perfectionem clarissime per intellectum cognoscunt & intuentur.

Sunt autem tria potissimum remedia, quibus Novitii & Tyrones notitiam Dei & perfectionum illius, quantum pro incipientium Statu satis est, comparare & sibi acquirere possunt. Primum est *lectio spiritualium librorum*; de qua S. Hieronymus *epist. ad Demetriad. Virgen. unum illud tibi, praeq. omnibus unum predicam, & repetens iterum iterumq. moneto; ut animum tuum Sacra lectionis amore occupes. Et ait Rustic. Monach. Nunquam de manu & oculis recedat liber; & animus lectione saturetur. Quia omnis profectus ex lectione & meditatione procedit: quae enim nescimus, lectione discimus; quae autem didicimus, meditationibus conservamus; ut inquit S. Isidorus lib. de Summo Bono. & S. Solet enim Deus nobis per lectionem spirituales loqui, se nobis revelare, & sui notitiam nobis communicare; sicut ait. S. Ambrosius lib. 1. officior. c. 10. illum alloquimur, cum oramus; illum audimus, cum divina legimus oracula. Et S. Hieronymus ad Eustochium *epist. 22. Semper te cubiculi secreta custodiant; Semper tecum ludat sponsus intrinsecus. Oras? loqueris ad sponsum: legis? ille tibi loquitur. Unde**

de ejist. ad Marcellian. refert de Ambrosio; eum
nunquam cibum sine lectione sumpsisse; nunquam
inisse somnum nisi unus e fratribus sacris literis
personaret. Et S. Theresia c. 4. vite sue fate-
tur, quod primitus non potuerit meditari & in-
tellectu discurrere de rebus divinis; eo quod
non dum haberet notitiam Dei, & rerum spiri-
tualium; quam postea notitiam ex lectione spi-
ritualium librorum accepit. Quæ impotentia
& sterilitas in meditando ac de rebus spiritua-
libus discurrendo communiter contingit inci-
pientibus seu Tyronibus; ob defectum Lectio-
nis spiritualium librorum; paulatim verò mi-
nuitur ac tollitur per quotidianam eorum lecti-
tationem. Quomodo autem lectio sacra ani-
mam, quam cognitione & Notitiâ Dei imbuat,
etiam ad ejusdem amorem perducatur, passim de-
clarant exempla Sanctorum, qui per lectionem
piorum librorum ad Dei servitium & charita-
tem sunt accensi & inflammati. D. Gregori-
us Nazianzenus *orat.* 10. fatetur, se ex lectio-
ne scriptorum Asceticorum Sancti Basilii in a-
lium planè virum mutari, ait enim: *Cum ora-
tiones eas, quas de moribus ac bene vivendi ra-
tione scripsit, in manus accipio, animò & corpo-
re purgor, templumq; Dei capax efficio, atq;
instrumentum musicum à Spiritu Sancto pulsa-
tum, divinamq; gloriam & potentiam decan-
tans. Hic reconcinno, & componor, atq; in ali-
um virum migro, divinitusq; permutor.* De S.
Augustino, qui ex Manichæo & voluptatum se-
ctatore mutatus est in Ecclesiæ Catholicæ Do-
ctorem

one

ctorem & ardentissimum Dei amatorem, scribit Possidius in ejus vita, quod ex Sacrorum lectione conversus fuerit: *Nam cum in hortulum secessisset Augustinus; ecce de proximâ domo vox ad ejus aures quasi pueri dicentis: tolle, lege: tolle, lege. Statimq; surrexit, interpretans, divinitus sibi juberi, ut aperiret codicem Apostolicum & legeret. Accipit igitur librum, aperit, legit in silentio capitulum, quod primò se obtulit: Non in commensationibus & ebrietatibus &c. Sed induimini Dominum Jesum Christum, & carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis. Nec ultra legere voluit; mox quippè quasi luce securitatis cordi insusâ, omnes dubitationis tenebras sensit diffugere. Videri possunt de hoc liber 6. & 7. Confessionum ejusdem S. Augustini; uti & liber 8. ubi c. 6. ipse recenset, quomodo Adolēscētes duo Nobiles à militia sæculari conversi sint ex lectione vitæ S. Antonii Abbatis ad meliorem vitam & militiam spiritualem. De S. Ignatio Societatis Jesu Fundatore, qui tantus Dei amator, ut majorem ejus gloriam semper in ore habuerit, semper in omnibus quæstiverit, refert Breviarium Romanum, quod animus illius accensus fuerit ex fortuitâ piorum librorum lectione. De Sanctâ quoq; Theresiâ meminit idem Breviarium ad diem 15. Octobris, quod cum intensissimâ adhuc ætate Sanctorum martyrum Acta perlegeret, adeò Spiritus ignis in eâ exarsit, ut domo affugiens in Affricam trajiceretur.*

ubi vi
salute
237
gendi
bi ven
flam
vinitu
guenda
fētus
fructu
fructu
nibus
stolis
vangel
tiva &
tur.
omnib
est qua
ram su
c. 84. S
diligen
Patriar
lius pos
bus con
quid te
mē den
sam doc
dum ne
instrui
diligam
dum an
pus pro
mi vel

ubi vitam pro gloria Jesu Christi & Animarum salute profunderet.

237. Porro inter libros spirituales, qui legendi sunt etiam à Novitiis, primum locum sibi vendicat S. Scriptura, maximè novum Testamentum: Nam quamvis *omnis scriptura divinitus inspirata, utilis sit ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum in justitiâ; ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* 2. *Timoth. 3.* Nihilominus majore cum fructu, & minore cum periculo legitur à Tyronibus Evangelium Christi, cum Actibus & Epistolis Apostolorum: utpotè in quibus Consilia Evangelica, praxes & media ad perfectionem, motiva & causæ amandi Deum plenius continentur. Divina Scriptura igitur præferenda est omnibus aliis spiritualibus libris; utpotè quæ est *quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam;* ut inquit S. Gregorius in lib. 1. Reg. c. 84. *Sacra Scriptura est illa doctrina super omnia diligenda, quam Propheta prædixerunt, quam Patriarchæ divinitus hauserunt, quam Dei Filius postquam in terris visus est, & cum hominibus conversatus est, aperuit & declaravit, & quid tenendum, & quid vitandum est, apertissime demonstravit; & per suos Apostolos nos ipsam docendo illuminavit.* Hæc est lucerna pedum nostrorum, & via salutis nostræ, in quâ instruimur, quomodo Deum primò præ omnibus diligamus: Quomodo animam nostram, postmodum animam proximi, quomodo postmodum corpus proprium, quomodo postmodum corpus proximi velut nostrum diligamus. Hæc est illa sacra

li

Scrip

Scriptura & sapientia, quæ ex ore Altissimi
prodiit, philosophis abscondita, sed grossis &
dibus piscatoribus revelata; inquit S. Augusti-
nus *serm. 38. ad Fratr.* ubi & subdit. Itaq. *Fr-*
tres, nolite jam pigrescere; sed legite Scriptu-
ram: discite eam Filioli; sapè legite eam. Hoc
est, quæ præcipuè Deum provocat diligere, cor
illuminat, purificat conscientiam, animam sa-
ctificat, fidem confirmat, animas frigidas cale-
cit &c. S. Basilius *epist. ad Chilonem discipul.* me-
net: Crebram lectionem novi præsertim Te-
stamenti nè levi ex causa transmiseris. Scrip-
tura omnis divinitus inspirata non mediocrem
ex se usum conciliat attento lectori. Nam iux-
ta S. Isidorum *Hispal. lib. 6. sentent. c. 8. n. 4.* Ge-
minum confert donum Lectio sacra Scriptura; se-
vè quia intellectum mentis illuminat; Seu quia
à vanitatibus mundi abstractum hominem ad
Dei amorem perducit. Qui legit alterius viri
docti & valdè etiam spiritualis librum quem-
cunq; non est certus de doctrinâ inibi reperta,
quod sit infallibilis; adeoq; voluntas, quæ ju-
diciū intellectus sequitur, non potest pedem
tam firmum figere; & affectus tam efficaces
elicere: qui autem sacram Scripturam legit, se-
curus omnino est & certus, quod omnes sen-
tentia & doctrinæ in eâ contentæ sint verita-
tis infallibilis; potestq; illis affectu firmissimo
inhærere, & proposita efficacissima formare.
Unde S. Hieronymus *in c. 23. Matthæi.* Quod
de sacris scripturis auctoritatem non habet, eâ-
dem facilitate contemnitur, quæ probatur. Et S.
Augu-

Augu-
tia m
fallam
monf
ant. d
volve
& Ma
tim a
tempt
tantia
ter leg
ria im
Novit
legene
Monac
fili a
Theol
disput
monal
Monac
Bernar
trum
&c. Q
posfun
rum c
comm
238
fit fru
Prima
omni
a pecc
tiam se

Augustinus lib. 11. confess. c. 2. *Sint casta deli-
tia mea sacra Scriptura: non fallar in eis; nec
fallam ex eis.* Ut ita Canonici Ordinis Præ-
monstratensis statuta non immerito præcipi-
ant. dist. 1. c. 20. n. 19. *Quod Novitii in legendis
volvendisq. scripturis sacris debeant esse assiduis
& Magister eorum debeat aliquot loca, specia-
tim ad Dei amorem, terrenarumq. rerum con-
temptum, & ad virtutum studium magis exci-
tantia illis præfigere, qua frequentius ac diligen-
ter legant, revolvant, ac tenacius cordi & memo-
ria imprimant.* Secundo loco Tyronibus seu
Novitiis præter Regulas & sui Ordinis statuta
legendæ sunt Epistolæ S. Hieronymi ad Rustic.
Monachum, ad Paulinum &c. Item epistolæ Ba-
sili ad Chilonem discipulum, Gregorium
Theologum; & ejusdem Regulæ tam fufius
disputatæ, quam breviores, Constitutiones
monasticæ, sermones de *Abdicat. & Institut.
Monach.* Epistolæ, sermones, & Apologia S.
Bernardi ad Guilielm. Abbatem. Vitæ SS. Pa-
trum apud Rosweidum. Sermones S. Ephrem.
&c. Quibus non inutiliter tertio loco adjungi
possunt alii libri ascetici Authorum recentio-
rum clariores, captui incipientium magis ac-
commodati.

238. Ut vero lectio spiritualium librorum
sit fructuosa, plures requiruntur conditiones.
Prima est, ut animus immunis sit & purus ab
omni peccato graviore; aut saltem paratus sit
a peccatis desistere, & ab illis per pœniten-
tiam se emundare.

*Quoniam in malevolam
112 ant-*

animam non introibit Spiritus sapientiae: nec habitabit in corpore subdito peccatis. Sapient. 1. Quod si graves aliqui peccatores. (Sicut de S. Augustino supra diximus) ex lectione spiritualium librorum compuncti, & ad meliorem frugem conversi fuerint: id non contingit sine praecedente animi bonâ dispositione & affectione in illis à DEO excitatâ. *Secunda* conditio est, ut animus sit benè sedatus, quietus, compositus, & ab omni perturbatione vel quocunque motu inordinato purificatus. Nam sicut expositio S. Scripturæ *exigit mentis oculos aëres, & perspicaces, qui res divinas perspicere, & in penetralia Spiritus ingredi audeant*; ut inquit S. Theodoretus *prologo in Cantica*. Ita quoque ejusdem Divinæ Scripturæ Lectio requirit intellectum perspicacem, & valentem ingredi in penetralia spiritus. Constat autem experientia, quod passionum indomitarum vehementia & inordinati motus soleant mentis nostræ oculum, qui est intellectus, summoperè obscurare, & tenebras ei offundere in tantum, ut lecta penetrare, ac perspicere vel ponderare minime possit; sicut patet in vehementer iratis, tristibus, amantibus &c. *Tertia* est, animus le-
gentis sit *humilis*, qui persuasum sibi habeat, multa se adhuc ignorare, & se doceri posse ab aliis; nec Deum uni soli omnia dona & talenta largiri, sed ea diversis distribuere, ut unus alium sive dictis scriptis instruere possit, & promajori humiliatione unus ab altero discere non erubescat. Sic legimus in *Actis Apostolorum*

c. 9. 9.
quens
circa
ad hor
ret,
Sauli
Chris
tibi, q
litercu
scripti
stacul
quem
lut ig
inferi
cimus
veniu
& ab
ter in
fidem
quâm
bus pr
dit, q
illumi
casis
inter
videat
telliga
tibi P
si ha
ea par
Qua
tentio

c. 9. quod Christus Sauli in via apparens & loquens, cum facillimè potuisset ipsum instruere circa omnia credenda & facienda, miserit eum ad hominem, scilicet Ananiam, ut ab illo disceret, quid deberet facere: interroganti enim Sauli: *Domine quid me vis facere?* respondit Christus: *ingredere civitatem; & tibi dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Nullus igitur qualitercunq; doctus putet, se ex aliorum libris & scriptis discere nihil posse; hoc enim ipso obstaculum sibi ponit, quo minus fructum aliquem ex lectione possit haurire; nam quos velut ignorantes & imperitos, nobisq; doctrinâ inferiores superbè ac fastuoso supercilio despiciamus, horum dictis & scriptis nullatenus movemur ad agendum aliquid vel omittendum; & ab eis discere aliquid dedignamur. Sicut patet in civibus Nazareth, qui doctrinæ Christi fidem non adhibebant; eò quod ipsum tantquam Fabri Filium & de pauperibus parentibus prognatum despicerent. *Matth. 13.* Accedit, quod Deus superbis resistat, & donum tam illuminationis ex parte intellectus, quam efficacis motionis & impulsus ex parte voluntatis inter legendum illis deneget; *ut videntes non videant & legentes, vel legi audientes non intelligant.* Unde Christus *Matth. 11. Confiteor tibi Pater, Domine Cæli & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.*

Quarta Condicio est, ut in Legente sit intentio, aviditas, desiderium, spiritalis fames

proficiendi ex lectione: *Qui enim esuriunt & sitiunt iustitiam, ipsi saturabuntur. Matth. 5.* Fastidiosi autem dimittuntur, & relinquuntur inanes, undè de cœlesti sapientia dicitur: *Facile videtur ab his, qui diligunt eam; & invenitur ab his, qui querunt illam. Præoccupat, qui se concupiscunt, ut illis se prior ostendat: initium enim illius verissima est disciplina concupiscentia. Sapient. 6.* Et ad Danielelem Prophetam, qui cupidus erat discere & cognoscere mysteria Dei, maximè circa Messiam venturum, Angelus ait: *Ego veni, ut indicarem tibi, quia vir desideriorum es.* Non ergò mirum, quòd ex lectione spirituali quotidianà nullum vel exiguum fructum hauriant, qui sinè ullo desiderio spiritualis profectus, sed ex merà consuetudine, necessitate, aut curiositate, temporis fallendi gratià, vel cum fastidio libros legunt, etiam optimos & Sanctissimos.

Quinta conditio est, ut lectio spiritualis sit attentata & reflexa: ita ut legens doctrinam & veritatem, quam legit, benè consideret, expendat, ruminet, & ad vitam moresque suos applicet. Propter quod non est festinandum in legendo: non multa, sed multum, monet Plinius esse legendum; quia sæpè proluxa lectio longitudinis causâ memoriam legentis obliterat. Econtrà lectio si brevis sit, submotoq; libro sententia retrahetur in animo, tunc sine labore legitur: & ea, quæ lecta sunt, recolendo, memoriâ minimè excidunt; ut inquit Isidorus lib. 3. de summo Benoc. 14.

Sexta

Sexta conditio est, ut lectio *non sit vaga*; qualis est illorum, qui modò hunc modò alium librum arripiunt, & aliquid in eo legunt. Debet ergò, qui vult proficere, paucos sed solidos libros, habere, & in eorundem lectione hunc observare ordinem, ut à principio & titulo libri illius, quem semel pro lectione determinavit, incipiat, & per omnia capita ac paragraphos ad finem usq; procedat; nec prius alium assumat, quàm inchoatum legendo absolverit. Qui enim per plures simul vagatur libros, & nulli determinato alligat, similis est ægroto, qui diversos in suâ infirmitate adhibet medicos, & per hanc suam variationem destruit & corrumpit magis seipsum. *Lectio certa prodest*, inquit Seneca *epist. 49. Varia delectat.*

Septima deniq; conditio est, ut ea, quæ inter legendum digna notatu occurrerint, & vel ad perfectionem proprii Spiritus, vel ad instructionem aliorum servire poterunt, scripto annotentur, & in peculiarem librum ad hunc finem dispositum referantur, eo ordine & modo, ut suo tempore reperiri, & usurpari valeant. Easdem ferè conditiones tradit doctissimus & piissimus vir Gerardus Zutphaniensis in suo libro *de spiritualibus ascensionibus*, dum ait. *ut tibi lectio pro spirituali ascensu sit fructuosa, multa sunt tibi attendenda, videlicet quid legis, quando legis, quomodo legis, & ad quid legis.* *Quid legis: non enim quæ legis, omnia quamvis etiam utilia, & proficiunt ascendenti.* Unde illarum scripturarum lectionibus magis debes incumbere.

re, qua tuum affectum magis inflammant ad spirituales profectum & ascensum, quam quae in rebus difficilibus & rebus curiosis illuminant intellectum, acuumt curiositatem; sicut sunt materiae disputabiles. Lectio enim difficultum scripturarum non reficit animum teneriorem; sed nunquam frangit eius intentionem. Illos autem libros praecipue debes legere, qui vel instruunt te de moribus, de extirpatione vitiorum, de exercitiis virtutum, & spirituali profectu; vel illos, qui in te augent devotionem, & inflamment affectum ad Christum, & ad caelestia. Et si interdum alios legeris, quamvis ex causa, statim debes redire ad materias devotionis. Secundo debes attendere, quando legis. Lectio enim ut sit fructuosa, non debet esse ex abrupto, & casu fortuito; sed tempore fixo. Homo praecipue debet diligenter animum ex sacra lectione reficere; ut habeat unde in suis exercitiis, cum melius non occurrit, memoria occupetur. Itaque lectio non nos retineat in se occupatos; sed ulterius dirigat ad devotas meditationes, & spirituales orationes; & illa sua dulcedine & affectione dirigant ulterius in opus, & servant delectabiliter operantes. Tercio debes attendere, quomodo legis. Sunt enim qui librum ex toto ante percurrunt, antequam incipiant. Alii nunc unum Folium student in principio; statim deinde aliud Folium in medio, vel in fine; & sic casualiter percurrunt. Fastidientis autem stomachi, ut quidam ait, est multa degustare; quae ubi varia sunt & diversa, inquinant, non alunt. Tu vero integrum

grum librum tibi elige, qui proposito conveniat, mores informet, devotionem augeat; quem timore Domini procedente, à principio usque ad finem congruâ devotione & debitâ reverentiâ debes studere. Quartò debes advertere, ad quid vel propter quid legis. Et certè principalis intentio tua debet esse puritas cordis, non vanitas: non tantum ut scias, sed multò minus ut sciaris; sed ut tibi proficias, & aliis pro tuo modulo. Debes igitur, ut immediatius lectionem ad puritatem referas, semper aliquid de lectione extrahere, quod tuo proposito conveniat, quod memoriam occupet, quod te ad proficiendum admoneat; ut sis animal mundum, quod consuevit ruminare. Sed & alios fructus potes in lectione quarere, ut scilicet nunc legendò nunc orando, nunc operando exercitia varies, & tadium mentis devites. Stude ergò in omnibus, quæ consueveris exercere, delectationem aliquam invenire: delectatio enim servat operantem in opere. Time in omnibus tadium mentis &c.

§. 22.

De undecimo medio ad operandum ex charitate Dei, quod est conferentia & colloquium spirituale.

239. **S**uadet hoc medium S. Basilius *serm. de Abdicat.* dicens: Fuitiles, qui habeantur sermones, magnoperè nè attendito; sed si quæ ex divinis literis ad salutem animæ pertinentia memorare